

RASPOETIN

Gezagsondermijnende en verwarring zaaiende mysticus

Ludo Noens

Een journalist vroeg aan Cecil B. De Mille wat de succesformule was van diens flamboyante Bijbelspektakels (waaronder *The Ten Commandments* uit 1956). De Amerikaanse filmregisseur antwoordde zonder aarzelen: *'Seks en religie: altijd prijs!'*

Seks en religie vormen inderdaad een paar dat sinds de vroegste geschiedenis de mens heeft gefascineerd. Het duo deelt het tragische lot van zekere tumultueuze liefdesrelaties: de betrokkenen kunnen niet mét en ook niet zónder elkaar.

Als zowel religie als ongesublimeerde erotiek een allesbepalende rol in je bestaan gaan spelen, is de kans groot dat de resulterende conflicten ten slotte aan je lijf en ziel zullen knagen.

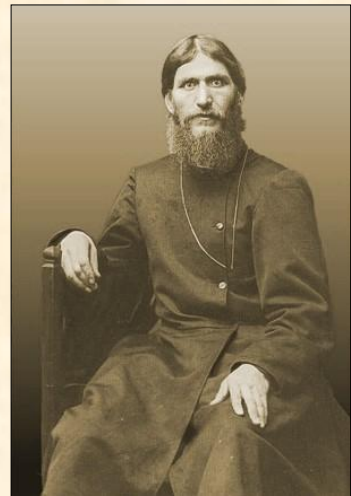
Een man die hierover kon meepraten en finaal als gevolg van zijn onvermogen om te kiezen bijna letterlijk werd verscheurd, is Grigory Raspoetin. Deze eenvoudige landman en legendarische manipulator leverde er in het begin van de vorige eeuw zijn gewichtige bijdrage aan het Russische tsarenrijk te kelderen.

Grigory Efimovitsj Raspoetin werd op 10 januari 1869 geboren in het West-Siberische stadje Pokrovskoje, op 2.600 km van St.-Petersburg. Hij groeide op tussen een gastvrij, maar ruw Russisch boerenfolk, genre 'harde bolster, blanke pit'. De toenmalige lijfeigenschap was nooit tot die verre streken doorgedrongen; ongeletterd en dikwijls zeer arm was de bevolking ongetwijfeld, maar haar eergevoel en zelfrespect was onaangetast gebleven.

Efim, Grigory's vader, was een landbouwer en bij gelegenheid ook voerman. Naar aloude traditie kon Efim niet van de wodka afblijven. Zo verging het later Grigory, maar dan in het kwadraat (beiden sloegen elkaar ooit in ladderzatte toestand een blauw oog).

In 1883 raakte broer Michaël in de problemen tijdens een zwempartij. Een radeloze Grigory had hem toen nog uit het water kunnen trekken, maar Michaël overleefde zijn redding niet lang. Grigory bleef zwaar getraumatiseerd achter. Tijdens hun wanhopige gespartel in de rivier had hij een soort mystieke ervaring gehad, misschien wat wij vandaag een bijna-doodervaring noemen. Het zou hem bijblijven voor de rest van zijn leven.

Grigory genoot vrijwel geen onderwijs, maar een goed geheugen had hij wel, vooral voor Bijbelse teksten. Zingen, dansen, drinken en vechten, daar was de jonge losbol tuk op. Toch trok hij zich regelmatig ook terug in zijn mystiek georiënteerd binnenwereldje.

Het werd gaandeweg duidelijk dat Grigory helderziende en genezende gaven van zijn sjamaanse voorouders had geërfd: als een soort Sint-Franciscus zou hij dieren rond zich verzameld hebben en zieke paarden en kalveren met handoplegging opnieuw te been hebben gebracht.

Twee ware obsessies gingen allengs zijn leven bepalen: seks en religie. Op twintigjarige leeftijd trouwde hij met de zachte, vier jaar oudere Praskovia Doebrovina. Een eerste kind stierf al vroeg, tot groot verdriet van Grigory. Later zou het paar nog drie kinderen krijgen. Raspoetin zou zijn gezin nooit verloochenen of onheus behandelen, maar uiteindelijk koos hij toch voor een zwervend en libertijns bestaan. Wat een ongewoon tolerante Praskovia overigens nooit veel aan haar hart heeft laten komen.

CHLYST

Kort na zijn huwelijk begint Raspoetin met zijn herhaaldelijke bezoeken aan het orthodoxe klooster Verchotoerje. De monniken ontvangen de rusteloze godszoeker daar hartelijk. Raspoetin maakt er kennis met een zogeheten *staretz*, een gezaghebbende heilige man, typisch Russisch personage, bij ons vooral bekend uit de romans van Dostojewski.

Op een dag, tijdens ploegwerk op het land, krijgt de ontvankelijke Raspoetin een visioen waarin hij de Madonna meent te zien. Diep onder de indruk gaat hij raad vragen bij de hooggeschatte *staretz* Makari. Die adviseert hem een bedevaart naar de berg Athos in Griekenland. Raspoetin aarzelt niet lang, met zijn vrome vriend Petcherkin vertrekt hij naar het heilige centrum van de orthodoxe christenheid.

Hij zal twee en een half jaar wegblijven en *en passant* ook het Heilig Land bezoeken. De monniken op Athos zullen hem overigens teleurstellen. Raspoetin – of all people! – raakt geschokt door de minder geijkte omgangsvormen bij sommigen onder hen.

Na zijn terugkeer in Pokrovskoje begint de geheiligde pelgrim meer dan ooit schaamteloos de vrouwen achterna te zitten, ook al zijn die vaak getrouwd. Zijn streekgenoten gaan hem ervan verdenken een *chlyst* te zijn, lid van een door de orthodoxe kerk en het tsarenregime zwaar bestreden sekte.

De non-conformistische chlysten of johannieten houden er merkwaardige seksueel-religieuze rites op na. Deze orgiastische flagellanten zijn van mening dat een omweg langs de zonde (van onkuisheid) onvermijdelijk is om tot heiligheid te komen. De individualist Raspoetin is nooit aangesloten geweest bij de chlysten, maar hij heeft herhaaldelijk en enthousiast hun erotische ceremonieën bijgewoond. Hun theologische spitsvondigheden (of psychologisch inzicht?) hebben hem later geholpen zijn flagrant dubbelzinnig gedrag te rechtvaardigen.

NAAR ST.-PETERSBURG

Raspoetins genezende krachten en helderziende momenten ontgaan de mensen ook niet. Het is een feit dat de man buitensporig veel en oprecht bid en naast zijn losbandige gedrag met overtuiging het Bijbelse woord verkondigt. Zijn mannelijke dorpsgenoten blijven met twijfels zitten, maar voor hun vrouwen is Raspoetin hoe dan ook een man van God, in de Russische traditie een 'heilige dwaas'. Onverstandig is Raspoetin niet bepaald,

eerder intelligent en sluw. Al kan hij bij gelegenheid criminele wartaal uitslaan.

Komt de dag dat de ascetische bisschop Theophanes van deze bijzondere figuur hoort. Raspoetin wordt uitgenodigd naar het verre St.-Petersburg, de westers georiënteerde grootstad gesticht door tsaar Peter de Grote (en opgetrokken door honderdduizenden onder abominabele werkdruk gebukte lijfeigenen).

Raspoetin gaat op weg, zijn ongehoord (nood)lot tegemoet.

In St.-Petersburg brengt Archimandriet of opperabt Theophanes Raspoetin in contact met zijn biechtelinge grootvorstin Militsa Nikolajevna. Militsa is een prinses uit Montenegro en maakt door haar huwelijk deel uit van de tsarenfamilie. Zij is een vertrouweling van tsaritsa Alexandra die graag naar haar raadgevingen luistert. Militsa en haar zuster Anastasia behoren tot een gaandeweg toenemende groep edelen met belangstelling voor occultisme en spiritisme, overgewaaid uit de westerse landen.

Eerder hebben de Montenegrijse zusters het tsarenkoppel al in contact gebracht met het Franse fenomeen Nizier Anthelme Philippe, een excentrieke slagersjongen die zich heeft opgeworpen tot charismatische wondergenezer in mondaine kringen.

Ook de meer bekende occultist Gérard Encausse (Papus) is herhaaldelijk op theevisie gegaan bij Nicolaas en Alexandra. Encausse laat het tsaristische hof kennismaken met zijn *Ordre Martiniste*, een erfenis van de Franse mysticus Louis-Claude de Saint-Martin, ooit lid van het fameuze inwijdingsgenootschap *Elus Coëns*.

De Franse dokter-magiër heeft het vorstenpaar zelfs onderhouden met een spiritistische seance waarbij de geest van Nicolaas' vader is verschenen.

De eventuele waarde van occultisme en spiritisme terzijde gelaten, is het ongetwijfeld zo dat de tsaar en de tsaritsa een sterk beïnvloedbaar en lichtgelovig koppel waren. In hun briefwisseling tonen zij zich overigens als lieve en begrijpende mensen, maar dat bleef zonder enige twijfel beperkt tot lieden van hun stand. We gaan hier niet verder in op de belabberde omstandigheden waarin de meeste van hun onderdanen toen moesten leven (wat er helaas niet beter op werd ná de revolutie).

Ha, dat eenzijdige gedweep van historici met wat zij 'sterke staatsmannen' en 'beschermers van de kunsten' noemen! De dynastie van de Romanovs – met op kop de grimmige modelsadist Iwan de Verschrikkelijke (1530-1584) – bracht als geheel een geslacht voort van knettergekke en moorddadige tsaren die voor hun gorgonische meedogenloosheid aan de hemelpoort be-slist retour werden gezonden.

BLOEDERZIEKTE

Wat wekte grootvorstin Militsa's nadere belangstelling voor de obscure Siberische boer? Raspoetin is nu een redelijk forse dertiger van gemiddelde

lengte met opvallend grote handen. Met zijn lang vettig haar en warrige baard maakt hij steevast een morsige indruk. Bovendien heeft hij een uitgesproken lijfgeur.

Maar wat zou dat, zeker op die eerste foto's van hem zien we een zelfverzekerde lefgozer die een evidente viriele charme uitstraalt. Zijn sterkte ligt vooral in zijn indringende, staalblauwe ogen: er brandt een occulte kracht in. Een halo van authentieke mystiek omringt hem; maar ook wordt hij omgeven door de broeierige aura van een explosieve erotomaan.

In het paleis van de Nikolanevjas maakt de daar logerende Raspoetin op een dag kennis met de toevallig langskomende tsarenfamilie: Nicolaas, Alexandra, hun vier dochters en de kleine tsarevitsj Alexej. De autocratische tsaar is in een depressieve bui sinds de verloren oorlog tegen Japan en de daaropvolgende volksopstand. Hij heeft zeer tegen zijn zin de installatie van een Doema of parlement naar Brits voorbeeld moeten goedkeuren. Om die kort daarop opnieuw te ontbinden. Er volgde een tweede en een derde parlement met allerhande partijen, van extreem links tot extreem rechts.

Tsaritsa Alexandra, kleindochter van de Britse koningin Victoria, heeft het moeilijk sinds de langverwachte geboorte van Alexej. De kleine troonopvolger heeft immers de koninklijke familieziekte geërfd: hemofilie. De minste verwonding kan een onstelpbare en fatale bloeding veroorzaken.

Onder de druk van onafgebroken dreigend gevaar kan de al neurotisch aangelegde tsaritsa haar verantwoordelijkheden niet meer aan. Gelukkig wordt zij gesteund door de Montenegrijnse prinsessen en in het bijzonder door haar hartsvriendin Anna Vyroebova, dochter van de directeur van de keizerlijke kanselarij.

Maar ook Raspoetin, die nu zélf de reputatie heeft gekregen van een authentieke staretz, zal gaandeweg het vertrouwen van de overspannen tsaritsa winnen.

WONDER

In de zomer van 1906 gaat Raspoetin een bezoek brengen aan het weelderige tsarenverblijf in Tsarskoe Selo. Hij schenkt Nicolaas een icoon van de heilige Simeon van Verchotoerje. Allengs stijgt zijn populariteit in de hogere kringen. Hoewel hij nauwelijks kan lezen of schrijven en een onelegante tongval heeft, is men daar gesteld op zijn charismatische aanwezigheid.

Eind oktober 1907 gebeurt het lang gevreesde: tsarevitsj Alexej krijgt na een val een inwendige bloeduitstorting in zijn been. De artsen staan er machteloos bij; iedereen verwacht een fatale afloop. De tsaritsa herinnert zich Raspoetin met zijn reputatie van wonderwerker; zij laat hem zoeken. Raspoetin is diezelfde avond ter plaatse. Hij gaat zelfverzekerd voor het bed van de zieke troonopvolger staan, begint stil te bidden en stapt na tien minuten weer op.

De volgende dag is de kleine Alexej vrolijk genezen (skeptici hebben het hier over hypnotische suggestie). En Raspoetin laat weten: de tsarevitsj zal blijven leven en de bloederziekte zal verdwijnen rond zijn twintigste.

Ondertussen is hij teruggekeerd naar zijn geboortedorp Pokrovskoje, want niemand zal Raspoetin ooit kunnen verwijten dat hij zijn gezin verwaarloost. Met het geld dat hij al kreeg van de rijke Militza's en Anastasia's koopt hij ginder voor vrouw en kinderen een huis.

De tsaar laat een onderzoek instellen naar die veelbesproken genezer. Hij stuurt bisschop Theophanes in eigen persoon naar West-Siberië om een kijkje te gaan nemen in het intieme leven van Raspoetin. En de bisschop kan hierover alleen maar een gunstig rapport uitbrengen.

Jaloerse kwatongen beweren dan weer dat Raspoetin stellig een onheilbrengende pion is van de heimelijke vrijmetselaars of van de ginds al evenzeer gewantrouwde joden.

LIEFDESBRIEF

Als gevolg van zijn miraculeuze interventie raakt Raspoetin nu snel op vertrouwde voet met de begeesterde tsaritsa.

Hier komt de vraag die tot op de dag van vandaag onbeantwoord is gebleven: heeft de seksueel geagiteerde Raspoetin ook een verhouding gehad met de aantrekkelijke Alexandra? Op het eerste zicht een volkomen absurde gedachte. Even inbeelden: de 'overbeschaafde' en oppermachtige tsaritsa aller Russen en de ongewassen *moujik* uit een primitieve uithoek van haar immense rijk...

Maar hier volgt bijvoorbeeld een fragment van een authentieke brief aan die kennelijk onweerstaanbare man. Menig historicus begint dan te twijfelen:

'Mijn geliefde en onvergetelijke leermeester, redder en raadgever. Ik voel mij alleen maar ontspannen en ik rust alleen maar uit wanneer jij, leraar, bij mij zit en ik jouw handen kus en mijn hoofd laat hangen op jouw gezegende schouders. Dan verlang ik maar één ding: inslapen, voor eeuwig inslapen op jouw schouders, in jouw omarmingen (...).'

En:

'Ik voel mij zo triest en mijn hart verlangt... Kom snel, ik wacht op u en kwel mezelf om u. Ik vraag om uw zegen en kus uw gezegende handen. Ik heb u voor eeuwig lief...'

En in een telegram aan diezelfde Raspoetin:

'Ik offer mijn echtgenoot (tsaar Nicolaas II!) en mijn hart voor u op.'

VROUWENGEK

Een aantal hofdames reist in 1909 samen met Raspoetin naar zijn geboortedorp. Tijdens de eindeloze treinrit zou de man Gods zich seksueel misdragen hebben.

Zijn reputatie als verleider neemt gestadig toe. Men treft hem regelmatig aan in publieke baden in het gezelschap van meisjes van plezier. Raspoetin blijft bovendien zo opscheppen over zijn moeiteloze veroveringen dat het ten slotte bisschop Theophanes wel

ter ore moet komen. De brave asceet begrijpt er niets meer van en distantiëert zich van zijn ooit zo hoog aangeslagen beschermeling.

Geen vrouw lijkt hem te kunnen weerstaan: ze laten zich door hem betasten en kussen en uitkleden waar hun echtgenoot er bij wijze van spreken naast staat. Ook in het nonnenklooster van Balasjov zien ze Raspoetin graag langskomen.

Iliodor, een fanatieke (en celibataire) collega-prediker uit Tsaritsyn die aanvankelijk bevriend is met Raspoetin, gaat zich door diens sterke verhalen (op tergend beeldende wijze verteld) zo opwinden dat zijn sympathie omslaat in een bittere haat. De jaloerse jonge monnik strooit oncontroleerbare verhaaltjes over Raspoetin rond. Later zal hij zelfs een heus boek over hem publiceren. Iliodor slaagt er bovendien in de tsaritsa-brieven aan Raspoetin te ontstelen! De epistels zullen bij de pers terechtkomen en voor schandaal zorgen.

In St.-Petersburg begint men verveeld te zitten met de toenemende invloed van die 'dronken magnetiseur' op Alexandra en haar opgeschoten dochters. Een ongunstig rapport van Alexander Mandryke, adjudant van de tsaar, over Raspoetin heeft tot gevolg dat Nicolaas de gebedsgenezers verdere toelating tot zijn paleis weigert. Vanwege de tsaritsa wil hij hem wel de hand boven het hoofd blijven houden.

Raspoetin reist voor een tweede keer naar het Heilig Land en stuurt in een krabbelig handschrift vrome brieven naar het hof. Van lieverlede valt hij opnieuw bij de tsaar in de gratie.

MACHT

Hij krijgt invloed op kerkelijke en zelfs politieke benoemingen. Wie zaakjes wil regelen komt bij hem te rade. Hoge omes die in de problemen zijn geraakt, wil Raspoetin wel helpen, maar die moeten dan een oogje dichtknijpen als hij met hun vrouw in de achterkamer bezig is. Financieel ontbreekt het de boer uit West-Siberië aan niets. En toegegeven: wat de rijkaard hem toestopt duwt hij vaak probleemloos in de handen van de sloeber die na hem komt.

Tot grote ergernis van menig hoveling (waaronder Nicolaas' moeder) begint Raspoetin alsmaar meer te snoeven over zijn onaantastbare macht.

In de zomer van 1912 verblijft de tsarenfamilie op haar jachtdomein in Russisch Polen. De nu achtjarige tsarevitsj Alexej kreunt pijnlijk onder de roeiriem die op zijn been is gevallen. De blauwe plek onder zijn lies verdwijnt wel na een paar dagen. Maar dan komen de klachten terug en worden mettertijd ondraaglijk. Alweer kijken de artsen hulpeloos toe. Gebukt onder hoge koorts krijgt Alexej ten slotte het sacrament van de stervenden. Op elf dagen tijd wordt het haar van de radeloze tsaritsa volkomen grijs. Op 10 oktober stuurt Alexandra een telegram naar Raspoetin die op dat ogenblik terug bij zijn gezin in het verre Pokrovskoje is. Dochter Maria Raspoetin vertelt in haar memoires dat haar vader zich na ontvangst van het onheilsbericht meteen opsloot in zijn kamer en in het zweet van zijn aangezicht begon te bidden...

De volgende dag krijgt de tsaritsa een retour van Raspoetin:

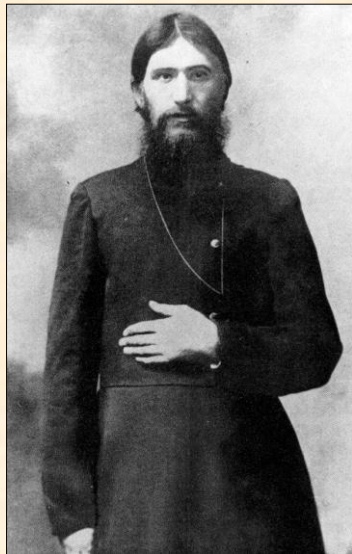
'Wees niet bang, de ziekte is niet zo gevaarlijk als zij lijkt. Laat de dokters hem niet langer kwellen.'

En het beproefde hemofiliepatiëntje knapt inderdaad weer op. Historicus en sensatiebeluste biograaf zijn het er met elkaar over eens: hypnotisch begaafd of niet, in dit geval is medisch gezien iets onverklaarbaars gebeurd.

MOORDPOGING

De recentelijk opgerichte Doema wordt door de autocratische tsaar Nicolaas II niet in ernst genomen en botweg genegeerd. De leden zien wel dat die slimme schijnmonnik grotere eer te beurt valt dan hen, maar staan weerloos. Hoewel ook Raspoetin uit is op macht, interesseert politiek hem overigens niet.

Hij woont nu in een appartement in de Gorokhovaiastraat in St-Petersburg, betaald door zijn rijke bewonderaars(ers). Er komt veel volk over de vloer, waaronder ook een zekere prins Felix Joesoepov. Men komt Raspoetin raad vragen, geld, steun, genezing, een voorspraakbriefje.

Zijn gangen worden daar in het oog gehouden door de Okhrana, de geheime politie, die zijn doen en laten nauwkeurig registreert. Hoe vaak het woord 'dronken' in hun rapporten over de rusteloze nachtbraker voorkomt, valt niet te tellen.

Volgt een eigenaardige samenloop van omstandigheden. Op 28 juni 1914 worden in Sarajevo aartshertog Ferdinand en zijn vrouw door een anarchist vermoord. Een criminele daad met vérstrekkende gevolgen.

Ongeveer op datzelfde ogenblik krijgt ook Raspoetin van een als bedelares vermomde jonge vrouw op straat een dolk in zijn buik. Hij stort

in elkaar en wordt door omstanders in allerijl weggevoerd.

Chionia Goesseva, de jonge vrouw, ontsnapt niet aan de woede van Raspoetins sympathisanten: zij wordt halfdood achtergelaten. Blijkt dat zij een gewezen vriendin is van een oude bekende: de dweepzieke monnik Iliodor, ondertussen zélf uit zijn orde gezet wegens wangedrag. Iliodor is nog altijd niet bekoeld van zijn afgunst.

Raspoetin wordt geopereerd door chirurg Vreden, gestuurd door tsaritsa Alexandra, en hij herstelt. In tegenstelling tot hardnekkige praatjes stelde de arts toen naar eigen zeggen vast dat het mannelijk orgaan van de seksuele patser de gemiddelde lengte niet overschreed (verder een voetnoot hierover).

In maart 1915, na een baldadig incident in een Moskous restaurant waarbij een stomdronken Raspoetin betrokken is, stuurt een woedende Nicolaas hem terug naar Pokrovskoje (Raspoetin zou als antwoord op de vraag van de politie naar zijn identiteitsbewijs met zijn ontblote penis hebben gezwaaid).

DE DOEMA REAGEERT

Sinds 1 augustus 1914 is Rusland in oorlog met Duitsland. Nog diezelfde maand besluit de tsaar aller Russen, onder druk van zijn alsmaar baziger

wordende echtgenote, de opperbevelhebber van het leger te ontslaan. Om zijn mannelijkheid te bewijzen zal Nicolaas voortaan zélf de troepen leiden. Het conflict met de Doema wakkert hierdoor hevig aan; ook de ministers vrezen voor de toekomst van het tsarenregime.

Maar de tsaar, die doet zijn zin (of die van Alexandra) en vertrekt naar het front. Kort voordien heeft hij wel de ministerpostjes doorheen geschud: de corrupte Alexej Nikolajevitsj Chvostov wordt minister van binnenlandse zaken en S.P. Beletsky wordt onderminister en krijgt toezicht op de politie. Beiden staan op een goed blaadje bij Raspoetin en zoeken via hem kans de tsaritsa te beïnvloeden.

Gaandeweg wordt Raspoetin voor de nieuwe excellenties dan toch een lastpak en een voorwerp van gêne. Chvostov keert zich hevig tegen de brutale parvenu.

Op 19 september krijgt Raspoetin in Pokrovskoje een anonieme getypte brief van leden van de Doema. Hij moet meehelpen het vaderland te redden van de ondergang door zijn invloed bij het Militaire Hoofdkwartier (de tsaar). Bij weigering wacht hem een zekere dood.

En Raspoetin wordt bang. Twee weken later reist hij af naar St.-Petersburg. Daar verneemt hij dat de pers er hem terecht van verdenkt tegen de oorlog te zijn, maar onterecht dat hij voor het Duitse kamp heeft gekozen.

COMLOT

Chvostov broedt een plan uit om Raspoetin door middel van vergif uit de weg te ruimen. Komissarov, een kolonel van de gendarmes en oude drinkbroer van Raspoetin zal hem hierbij helpen.

De wonderman heeft ondertussen zijn invloed laten gelden in de vervanging van de bedaagde en conservatieve eerste minister Goremykin door Boris Stürmer, een corrupte antiliberalist.

Chvostov, die zélf de post had willen bekleden, ziet in Raspoetin de oorzaak van zijn gekelderde ambities en zint nu pas goed op wraak. Hij zoekt contact met diens oude vijand Iliodor die op dat ogenblik in Noorwegen woont en stelt hém voor de moord op Raspoetin te organiseren.

Raspoetin komt van die plannen te weet, raakt nog meer van streek en zoekt zijn heil bij tsaritsa Alexandra. Onderminister Beletsky neemt hem in bescherming. De samenzwering van Chvostov wordt ontmaskerd, maar de minister van binnenlandse zaken ontkent alles.

De tot inkeer gekomen Iliodor stuurt nu een bekentenistelegram naar Raspoetin! Chvostov wil Beletsky nog overhalen om samen met hem een vernietigend politierapport op te stellen met zekere kans op een definitieve verbanning van Raspoetin naar Prokovskoje. Maar ook die zet mislukt.

In maart 1916 gaat een paranoïde Raspoetin om bescherming vragen bij generaal Spiridovitsj, hoofd van de veiligheidsdienst van het paleis. Het eindigt ermee dat Chvostov van zijn ministerpost wordt ontslagen, post die de al even onbevoegde eerste minister Boris Stürmer op advies van Raspoetin nu als extraatje verkrijgt. Voor het ogenblik althans.

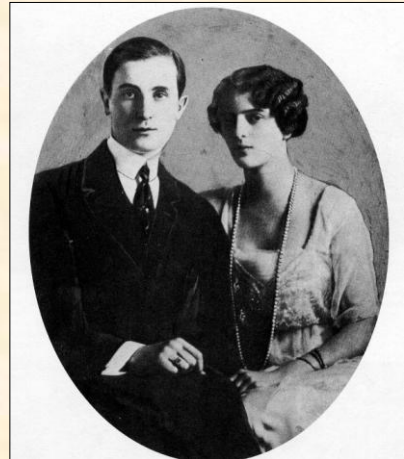
PRINS JOESOEPOV

De tsaritsa, Stürmer en Raspoetin worden er meer en meer van verdacht pro-Duits gezind te zijn. Op 19 november spreekt het uiterst rechtse parlementslid Vladimir Poerisjkevitsj zich in de Doema voor het eerst openlijk uit

over Raspoetins nefaste aandeel in de ondermijnende benoemingen van Nicolaas en Alexandra. Felix Joesoepov, aangegetrouwde neef van de tsaar is onder de indruk van het krachtige betoog.

Prins Joesoepov, schatrijke travestiet, is een emotioneel labiele jongeman met frequente zelfmoordneigingen. In 1914 is hij getrouwd met grootvorstin Irina, nicht van Nicolaas II. Zijn belangstelling voor occultisme en magie brengt hem in contact met Raspoetin, met wie hij aanvankelijk best opschiet. Volgens Maria Raspoetin begon het mis te lopen wanneer haar vader de homoseksuele avances van de verliefde prins verontwaardigd van zich afslaat.

Joesoepov krijgt hoe dan ook een grondige hekel aan hem, zoals zijn hele familie al lang die platvloerse hypnotiseur minacht (de prins vertelde dat Raspoetin hem ooit gehypnotiseerd heeft).

De verveelde en wankelmoedige edelman voelt zich eensklaps belast met een sacrale missie: Raspoetin fysiek uitschakelen om de toekomst van Rusland veilig te stellen (recentelijk werd gesuggereerd dat hij hierbij werd aangemoedigd door de toenmalige Britse Inlichtingendienst).

Joesoepov raadpleegt een aantal vertrouwelingen: zijn jeugdvriend grootvorst Dmitri Pavlovitsj, de Poolse dokter Lazavert én het verbolgen parlamentslid Poerisjkevitsj. Zij zullen Raspoetin uitnodigen op het imposante paleis van Joesoepov bij de rivier Moïka en daar hun beslissende slag slaan. En Raspoetin is geveleid door de invitatie van de steenrijke edelman! Bovendien wil hij al geruime tijd kennismaken met diens jonge echtgenote Irina. Maar gaan hier zijn helderziende vermogens spelen? Hij wil eerst zijn financiële zaken geregeld zien en verwittigt er zijn intimi van dat hem nog maar korte tijd beschoren is.

CYANIDE

De avond van 16 december 1916 waarschuwt zijn vriendin Anna Vyroebova, na een treinongeluk van de dood gered door Raspoetin, hem die nacht niét naar het paleis van Joesoepov te gaan. Raspoetin waait haar bezorgdheid weg, alsook die van andere langskomende vrienden.

Om één uur komt Joesoepov hem ophalen. De prins stelt verbaasd vast dat Raspoetin zich voor de gelegenheid piekfijn heeft uitgedost: zijden hemd, haar en baard gekamd en geparfumeerd. Ze rijden naar het riante hof aan de Moïka. Joesoepov leidt Raspoetin naar het presentabel gemaakte souterrain, waar hij zoals afgesproken zal wachten tot prinses Irina boven haar laatste gasten heeft uitgeleid.

Maar Irina vertoeft op dat ogenblik bij Joesoepovs ouders in de verre Krim...

Felix biedt Raspoetin thee, madera, koekjes en gebak aan. De versnaperingen worden eerst vriendelijk afgewezen, later gulzig aanvaard. Wat Raspoetin niet weet is dat zij voldoende cyanide bevatten 'om een olifant te doden'.

Maar er gebeurt niets. Verontrust loopt Felix een paar keer naar boven om zijn medeplichtigen op de hoogte te brengen. Raspoetin wordt alleen maar zeer verdrietig. Hij vraagt aan Felix een liedje voor hem te zingen met gitaarbegeleiding. Onthutst gaat de prins op zijn verzoek in. Daarna verdwijnt hij opnieuw naar boven en komt even later terug met de revolver van Pavlovitsj.

Raspoetin zit ineengezakt op een fauteuil en zeurt erop los. Hij wil naar een nabijgelegen zigeunerkamp om er te gaan dansen. Felix wijst naar een fraaie crucifix van bergkristal op een kast en zegt: 'Bid nu maar.' En daar gaat Raspoetin merkwaardig genoeg op in: hij knielt voor het kruisbeeld en begint te mompelen.

Dan schiet Felix hem *à bout portant* in de rug...

KNUPPEL

Felix' trawanten komen de trap afgelopen en zien de vermaledijde moeial eindelijk voor dood liggen. Zij keren terug naar boven met Raspoetins uitgetrokken kleren. Pavlovits, dokter Lazavert en officier Soechotin verlaten het paleis om die kleren te gaan verbranden. Felix daalt opnieuw het souterrain af en stelt daar tot zijn ontzetting vast dat Raspoetin terug recht-kruipt! En ondraaglijk verwijtend klinkt het nu: '*Felix, Felix, Felix!...*'

Raspoetin werpt zich op de geschokte prins. Die kan zich losrukken en snelt in paniek naar boven, Raspoetin kreunend en hijgend achter zich aan.

En dan klinken Raspoetins laatste woorden, zo aangrijpend in hun haast kinderlijk contrast met de zelfverzekerde aard van de onaantastbare machtswellusteling:

'Felix, Felix, ik zeg het aan de tsaritsa!'

Het lukt Raspoetin de ruime binnenplaats van het paleis te bereiken; hij denkt langs hier de straat te kunnen opvluchten. Maar daar verschijnt Poerisjkevitsj met de revolver van Pavlovitsj. Het parlamentslid vuurt vier schoten af en Raspoetin stort opnieuw neer. Poerisjkevitsj loopt op hem af en schopt hem nog een paar keer flink tegen het hoofd.

Aan de straatkant wordt een gealarmeerde politieagent met een kluitje in het riet gestuurd. Twee paleiswachters slepen Raspoetin terug naar binnen. Joesoepov, nog dronken van de wijn en wraakzuchtig om zijn bange vlucht,

werpt zich op het zware, roerloze lichaam en begint er als een razende met een knuppel op te slaan.

Ondertussen zijn de handlangers terug. Samen slepen zij Raspoetin in de auto van Pavlovitsj. Wat verder is er een brug over de Neva; van daarop wordt het lichaam niet zonder moeite in de halfbevroren rivier geworpen...

MANNELIJK ORGAAN

Raspoetins lijk werd opgevisst op 19 december 1916. Zijn longen zaten vol water, wat erop leek te wijzen dat hij niet eens dood was toen hij in het

wak zonk. Op de begrafenisplechtigheid waren aanwezig een ondoorgrondelijke Nicolaas en een verslagen Alexandra.

Op 10 maart 1917, één dag na Nicolaas' troonsafstand, werd het deerlijk toetgetakelde lichaam terug ontgraven en verbrand.

Op 16 augustus 1918 fusilleerden de bolsjewieken in Jekaterinburg tsaar Nicolaas, tsaritsa Alexandra, hun vier dochters en tsarevitsj Alexej.

Raspoetins dochter Maria slaagde erin na de Oktoberrevolutie uit te wijken naar het westen. Zij schreef later vier, alsmaar fantastischer klinkende biografieën van haar veelbesproken vader.

Raspoetins mannelijk orgaan zou 33 cm lang geweest zijn. Iets wat daarop lijkt wordt tegenwoordig bewaard in een glazen bokaal in een onlangs geopend eroticamuseum in St.-Petersburg.

Uroloog Igor Knyarhin verzekert dat het om Raspoetins lid gaat en dat hij het verkreeg via een Franse antiquair (sceptici zien er slechts een zoekommer in). Naar verluidt vond een kamermeisje van Joesoepov het onsmakelijke object in het souterrain van diens paleis de dag na de moordpartij.

Dan zou Joesoepov Raspoetin kennelijk niet alleen met een knuppel te lijf zijn gegaan...

Ook Felix Joesoepov kon overigens ontkomen aan de rode terreur. De aanzienlijk verarmde prins stierf in 1967 op tachtigjarige leeftijd in Parijs.

Referenties:

G. W. van der Meiden, *Raspoetin en de val van het tsarenrijk*. De Bataafse Leeuw, Amsterdam, 1991.

Jane Oakley, *Raspoetin, de Meestermagiër*. Uitgeverij Elmar, Rijswijk, 1991.

Greg King, *The Man Who Killed Rasputin: Prince Felix Youssoupov and the Murder That Helped Bring Down the Russian Empire*. Secaucus, Citadel Press, New Jersey, 1998.

Walter Kolarz, *Godsdienst in de Sowjet-Unie*. Nederlands Boekhuis, Tilburg.

Robert Ambelain, *Le Martinisme*. Ed. Niclaus, 1946.

Ludo Noens, *Het Verborgene Lourdes*. Uitgeverij Elmar, Rijswijk, 2006.

Pickled peckers, Fortean Times 186, Aug. 2004.